

स वाऽएष पुरुषमेधः पञ्चरात्रो यज्ञक्रतुर्भवति । पाङ्क्तो यज्ञः पाङ्क्तः पशुः पञ्चर्त-
वः संवत्सरो यत्किं च पञ्चविधमधिदेवतमध्यात्मं तदेनेन सर्वमाप्नोति ॥ ७ ॥ त-
स्याग्निष्टोमः प्रथममहर्भवति । अथोकथ्योऽथातिरात्रोऽथोकथ्योऽथाग्निष्टोमः स वा
ऽएष उभयतोऽज्योतिरुभयतउकथ्यः ॥ ८ ॥ यवमध्यः पञ्चरात्रो भवति । इमे वै लो-
काः पुरुषमेध उभयतोऽज्योतिषो वाऽइमे लोका अग्निनेत आदित्येनामुतस्तस्मा-
दुभयतोऽज्योतिरन्नमुकथ्य आत्मातिरात्रस्तद्यदेताऽउकथ्यावतिरात्रमभितो भवतस्त-
स्माद्यमात्मानेन परिवृढोऽथ यदेष वर्षिष्ठोऽतिरात्रोऽङ्गाऽ स मध्ये तस्माद्यव-
मध्यो युते ह वै द्विषन्तं भ्रातृव्यमयमेवास्ति नास्य द्विषन्भ्रातृव्य इत्याहुर्न एवं
वेद ॥ ९ ॥ तस्यायमेव लोकः प्रथममहः । अयमस्य लोको वसन्त ऋतुर्यदूर्ध्वम-
स्माल्लोकादर्वाचीनमन्तरिक्षात्तद्वितीयमहस्तदस्य ग्रीष्म ऋतुरन्तरिक्षमेवास्य मध्य-
ममहर्न्तरिक्षमस्य वर्षाशरदावृतू यदूर्ध्वमन्तरिक्षादर्वाचीनं दिवस्तच्चतुर्थमहस्तदस्य
हेमन्त ऋतुर्यौरेवास्य पञ्चममहर्द्यौरस्य शिशिर ऋतुरित्यधिदेवतम् ॥ १० ॥ अथा-
ध्यात्मम् । प्रतिष्ठैवास्य प्रथममहः प्रतिष्ठोऽस्य वसन्त ऋतुर्यदूर्ध्वं प्रतिष्ठाया अ-
वाचीनं मध्यात्तद्वितीयमहस्तदस्य ग्रीष्म ऋतुर्मध्यमेवास्य मध्यममहर्मध्यमस्य वर्षा-
शरदावृतू यदूर्ध्वं मध्यादवाचीनऽ शीर्षस्तच्चतुर्थमहस्तदस्य हेमन्त ऋतुः शिर ए-
वास्य पञ्चममहः शिरोऽस्य शिशिर ऋतुरेवमिमे च लोका संवत्सरश्चात्मा च
पुरुषमेधमभिसम्पद्यन्ते सर्वं वाऽइमे लोकाः सर्वऽ संवत्सरः सर्वमात्मा सर्वं पु-
रुषमेधः सर्वस्यास्यै सर्वस्यावरुद्धौ ॥ १ ॥ ब्राह्मणम् ॥ [६. १.] ॥ ॥

अथ यस्मात्पुरुषमेधो नाम । इमे वै लोकाः पूरयमेव पुरुषो योऽयं पवते
सोऽस्यां पुरि शेते तस्मात्पुरुषस्तस्य यदेषु लोकेष्वन्नं तदस्यान्नं मेधस्तद्यदस्यैत-
दन्नं मेधस्तस्मात्पुरुषमेधोऽथो यदस्मिन्मेध्यान्पुरुषानालभते तस्मादेव पुरुषमेधः
॥ १ ॥ तान्वै मध्यमेऽहन्नालभते । अन्तरिक्षं वै मध्यममहर्न्तरिक्षमु वै सर्वेषां